

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Tertiæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De reditu peccatorum per pœnitentiam dimiſſorum. Quæſtio 88.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38725

De reditu peccatorum per pœnitentiam dimissorum, in quatuor articulos diuisa.

D E inde considerandum est de reditu peccatorum per pœnitentiam dimissorum.

¶ Et circa hoc quaeruntur quatuor.

- ¶ Primo, vtrum peccata per pœnitentiam dimissa, redeant simpliciter, per sequens peccatum?
 ¶ Secundo, vtrum aliquo modo per ingratitudinem redeant specialius secundum quaedam peccata.
 ¶ Tertio, vtrum peccata redeant in æquali reatu?
 ¶ Quarto, vtrum illa ingratitudo, per quam redeunt, sit speciale peccatum?

ARTIC. I.

Vtrum peccata dimissa redeant per sequens peccatum?

536
*inf. ar. 2.
 et 3. cor.
 et 4. dif.
 22. q. 1.
 ar. 1.*

† *li. 1. de
 bapt. con-
 tra Don.
 c. 12. in
 me. 10. 7.
 Bed. i. Lu.
 l. 4. c. 48.
 nō multū
 remotaan
 te fr. 10. 2.
 de pœnit.
 d. 4. c. 5.*

q. 85. a. 3

A D primum sic proceditur. Videtur, quod peccata dimissa redeant per sequens peccatum. Dicit enim † Augustinus in libro de Baptismo, Redire dimissa peccata, vbi fraterna charitas non est, apertissime Dominus in Euāgelio docet in illo seruo, a quo dimissum debitum Dominus repetit, eo quod ille conseruo suo debitum nollet dimittere. Sed fraterna charitas tollitur per quodlibet peccatum mortale. Ergo per quodlibet sequens mortale peccatum, redeunt peccata prius per pœnitentiam dimissa.

¶ 2 Præterea, super illud Lucæ 11. Reuertar in domum meam vnde exiui, dicit * Beda, Timendus est iste versiculus, non exponendus: ne culpa, quam in nobis extinctam credebamus, per incuriam nos vacantes opprimat. Hoc autem non esset nisi rediret. Ergo culpa per pœnitentiam dimissa redit.

¶ 3 Præterea, Ezechiel. 18. Dominus dicit, Si auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, omnes iustitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur. Sed inter alias iustitias quas fecit, etiam præcedens pœnitentia continetur: cum supra dictū *

fit

fit pœnitentiam esse partem iustitiæ. Ergo postquam pœnitens peccat, non imputatur ei præcedens pœnitentia, per quam consecutus est veniam peccatorum, Redeunt ergo illa peccata.

¶ 4 Præterea, Peccata præterita per gratiam teguntur, ut patet per Apostolum Rom. 4. inducentem illud Psalmi 31. Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Sed per peccatum mortale sequens, gratia tollitur. Ergo peccata quæ fuerant prius commissa, remanent detecta. Et ita videtur quod redeant.

SED contra est, quod Apostolus dicit Rom. 11. Sine pœnitentia sunt dona & vocatio Dei. Sed peccata pœnitentis sunt dimissa per donum Dei. Ergo per peccatum sequens non redeunt dimissa peccata, quasi Deus de dono remissionis pœniteat.

¶ Præterea, † August. dicit in libr. responsionum Prosperi, Qui recedit à Christo, & alienus à gratia, finit hanc vitam, quid nisi in perditionem vadit? sed non in id quod remissum est, recidit, nec pro originali peccato damnabitur.

RESPONDEO dicendum, quod sicut supra dictum est *) in peccato mortali sunt duo, scilicet auersio à Deo, & conuersio ad bonum creatum. Quicquid autem est ex parte auersionis in peccato mortali, secundum se consideratum est commune omnibus peccatis mortalibus: quia per quodlibet peccatum mortale homo auertitur à Deo. Vnde & per consequens macula, quæ est per priuationem gratiæ, & reatus pœnæ æternæ, communia sunt omnibus peccatis mortalibus. Et secundum hoc intelligitur id quod dicitur Iacob 3. Qui offendit in vno, factus est omnium reus. Sed ex parte conuersionis, peccata mortalia sunt diuersa, & interdum contraria. Vnde manifestum est, quod ex parte conuersionis peccatū mortale sequens non facit redire peccata mortalia prius abolita: alioquin sequeretur, quod homo per peccatū prodigalitatis reduceretur in habitū vel di-

*Refertur
hoc de pe.
d 4 c. 14.
Qui recedit
id ha
bet Prosp.
in ref. ad
2. obiect.
Gallorū.
q. 86. a. 4*

positionem auaritiæ prius abolitæ. Et sic contrarium esset causa sui contrarij: quod est impossibile. Sed considerando in peccatis mortalibus id quod est ex parte auersionis absolutæ, per peccatum mortale sequens redit illud quod fuerat in prioribus peccatis ante dimissionem, in quantum per peccatum mortale sequens, homo priuatur gratia, & fit reus pœnæ aternæ, sicut & prius erat. Verum quia auersio in peccato mortali, ex conuersione quodâmodo causatur, recipiunt ea quæ sunt ex parte auersionis quodâmodo diuersitatem per comparisonem ad diuersas conuersiones, sicut ad diuersas causas: ita quæ sit alia auersio, & alia macula, & alius reatus, prout confurgit ex alio & alio actu peccati mortalis. Et hoc modo in quæstionem vertitur, utrum macula & reatus pœnæ aternæ secundum quod causabantur ex actibus peccatorum prius dimissorum, redeant per peccatum mortale sequens. Quibusdam igitur visum est, quod simpliciter etiam hoc modo redeant. Sed hoc non potest esse: quia opus Dei per opus hominis irritari nõ potest. Remissio autem peccatorum priorum, fuit opus diuinæ misericordiæ. Vnde non potest irritari per sequens peccatum hominis, secundum illud Rom. 3. Numquid incredulitas illorum fides Dei euacuauit? Et ideo alij ponentes peccata redire, dixerunt, * quod Deus non remittit peccata penitenti postmodum peccaturo, secundum præscientiam, sed solum secundum præsentem iustitiã; prescit enim se pro his peccatis eum æternaliter puniturum, & tamen per gratiam facit eum præsentialiter iustum. Sed nec hoc stare potest: quia si causa absolute ponatur, & effectus ponitur absolute. Si igitur non absolute fieret per gratiam, & gratiæ sacramenta, peccatorum remissio, sed cum quadam conditione in futurum dependere: sequeretur quod gratia & gratiæ sacramenta non essent sufficiens causa remissionis peccatorum. Quod est erroneum, utpote derogans gratiæ Dei. Et ideo nullo modo potest esse, quod macula & reatus præ-

*Ut patet
ex Decr.
De Pœn.
d. 4. c. 7.
& c. 8 nõ
longe an-
te si. & c.
11.*

præcedentium peccatorum redeant secundū quod ex talibus actibus causabantur. Contingit autē, quod sequens actus peccati, virtualiter continet reatū prioris peccati, in quantum scilicet aliquis homo secundo peccans, ex hoc ipso videtur gravius peccare, quam prius peccauerat: secundum illud Rom. 2. Secundum duritiā tuā, & impenitens cor thesaurizas tibi irā in die iræ: ex hoc, scilicet solo, quod contemnitur Dei bonitas, quæ ad pœnitentiam expectat. Multo autem magis contemnitur Dei bonitas, si post remissionem prioris peccati, secundo peccatum iteretur: quanto maius est beneficium, peccatum remittere, quam peccatorem sustinere. Sic igitur per peccatum sequens pœnitentiam, redit quodammodo reatus peccatorum prius dimissorum, non in quantum causabatur ex illis peccatis prius dimissis: sed in quantum causabatur ex peccato ultimo perpetrato, quod aggravatur ex peccatis prioribus. Et hoc non est peccata dimissa redire simpliciter, sed redire secundum quid, in quantum scilicet virtualiter in peccato sequenti continentur.

Ad primum ergo dicendum, quod illud verbum Augustini videtur esse intelligendum de reditu peccatorum, quantum ad reatum pœnæ æternæ in se, & consideratum: quia scilicet post pœnitentiam peccans, incurrit reatum pœnæ æternæ, sicut & prius: non tamen omnino propter eandem rationem. Unde † Augustin. in libro de responsionibus Prosperi, cum dixisset, quod non in id quod remissum est recidit, nec pro originali peccato damnabitur: subdit, Qui tamen propter postrema crimina ea morte afficietur, quæ ei propter illa quæ remissa sunt, debebatur: quia scilicet incurrit mortem æternam, quam meruerat per peccata præterita.

Ad secundum dicendum, quod in illis verbis non intendit dicere Beda, quod culpa prius dimissa hominem opprimat per reditum reatus præteriti: sed per iterationem actus.

Ad

*Prosp. in
respō. ad
2. obiect.
Gallo. &
refertur
de pen. d.
4. ca. quæ
recedit.*

Ad tertium dicendum, quod per sequens peccati, iustitiæ priores obliuioni traduntur, in quantum, erant meritoria vitæ æternæ: non tamen in quantum erant impeditiua peccati. Vnde si aliquis peccet mortaliter, postquam restituit debitum, non efficitur reus, quasi debitum non reddidisset. Et multo minus traditur obliuioni pœnitentia prius acta, quantum ad remissionem culpæ: cum remissio culpæ magis sit opus Dei, quàm hominis.

Ad quartum dicendum, quod gratia simpliciter tollit maculam & reatum pœnæ æternæ. Tegit autem actus peccati præteritos, ne scilicet propter eos Deus hominem gratia priuet, & reum habeat pœnæ æternæ. Et quod gratia semel fecit, perpetuo manet.

ARTIC. II.

Vtrum peccata dimissa, redeant per ingratitude, quæ specialiter est secundum odium fraternum, apostasiam à fide, contemptum confessionis & dolorem de pœnitentia habita?

537

4. d. 22. q.

1. a. 1. co.

¶ 2. 3.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod peccata dimissa non redeant per ingratitude, quæ specialiter est secundum quatuor genera peccatorum, scilicet secundum odium fraternum, apostasiam à fide, contemptum confessionis, & dolorem de pœnitentia habita, secundum quod quidam metricè dixerunt,

*Fratres odit, apostata fit, spernitque fateri,
Pœnituisse piget, pristina culpa redit.*

Tanto enim est maior ingratitude, quâto grauius est peccatum, quod quis contra Deum committit post beneficium remissionis peccatorum. Sed quædam alia peccata sunt his grauiora: sicut blasphemia contra Deum, & peccatum in Spiritum sanctum. Ergo videtur quod peccata dimissa non redeant magis secundum ingratitude commissam, secundum hæc peccata, quàm secundum alia.

¶ 2 Præterea*, Rabanus dicit, Nequã seruũ tradidit Deus tortoribus, quoadusque redderet vniuersum

*habetur
de pœn. d.
4 c. si in
d. 15.*

sum debitum; quia non solum peccata quæ post baptisimum homo egit, reputabuntur ei ad penam, sed & originalia, quæ in baptismo sibi dimissa. Sed etiam peccata venialia inter debita computantur, pro quibus dicimus, Dimitte nobis debita nostra. Ergo ipsa etiam redeunt per ingratitudinem. Et pari ratione videtur, quod per peccata venialia redeant peccata prius dimissa, & non solum per peccata prædicta.

¶ 5 Præterea, Tanto est maior ingratitudo, quanto post maius beneficium acceptum aliquis peccat. Sed beneficium Dei est etiam ipsa innocentia, quæ peccatum vitamus: dicit enim Augustinus in 2. confes. Gratia tua deputed quæcunque peccata non feci. Maius autem donum est innocentia, quam etiam remissio omnium peccatorum. Ergo non minus est ingratus Deo qui primo peccat post innocentiam, quam qui peccat post penitentiam. Et ita videtur, quod per ingratitudinem, quæ fit secundum peccata prædicta, non maxime redeant peccata dimissa.

*c. 7. ante
med. 20. x.*

SED contra est, quod Gregorius* dicit decimo octavo Moralium, Ex dictis Evangelicis constat, quia si quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus; & illud rursus exigitur, quod nobis iam per penitentiam dimissum fuisse gaudebamus. Et ita, propter odium fraternum specialiter peccata dimissa redeunt secundum ingratitudinem. Et eadem ratio videtur de alijs.

*li 4. dial.
c 60. ult.
fin.*

RESPONDEO dicendum, quod (sicut supra dictum est*) peccata dimissa, per penitentiam redire dicuntur, in quantum reatus eorum ratione ingratitudinis, virtualiter continetur in peccato sequenti. Ingratitudo autem potest committi dupliciter: vno modo ex eo quod aliquid fit contra beneficium. Et hoc modo per omne peccatum mortale quo Deum offendit, redditur homo ingratus Deo, qui peccata remisit. Et sic per quodlibet peccatum mortale sequens redeunt peccata prius dimissa, ratione ingratitudinis.

ar. præd.

Alio

Alio modo committitur ingratitude non solum faciendo contra ipsum beneficium, sed etiam faciendo contra formam beneficii præstiti. Quæ quidem forma si attendatur ex parte benefactoris, est remissio debitorum. Unde contra hanc formam facit, qui fratri petenti veniam non remittit, sed odium tenet. Si autem attendatur ex parte pœnitentis, qui recipit hoc beneficium, inuenitur ex parte eius duplex motus liberi arbitrij. Quorum primus est motus liberi arbitrij in Deum, qui est actus fidei formatæ: & contra hoc facit homo apostatando à fide. Secundus autem est motus liberi arbitrij in peccatum, qui est actus pœnitentiæ: ad quem primo pertinet (vt supra dictum est †) quod homo detestetur peccata præterita; & contra hoc facit ille, qui dolet se pœnituisse. Secundo pertinet ad actum pœnitentiæ, vt pœnitens proponat se subijcere clauibus ecclesiæ per confessionem: secundum illud Psal. 31. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Et contra hoc facit ille, qui contemnit confiteri secundum quod proposuerat. Et ideo dicitur quod specialiter ingratitude horum peccatorum, facit redire peccata prius dimissa.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc non dicitur specialiter de istis peccatis, quia sint cæteris grauiora: sed quia directius opponuntur beneficio remissionis peccatorum.

Ad secundum dicendum, quod etiam peccata venialia, & ipsum originale redeunt modo prædicto*, sicut & peccata mortalia, in quantum contemnitur Dei beneficium, quo hæc peccata sunt remissa. Non tamen per peccatum veniale aliquis incurrit in ingratitude: quia homo peccando venialiter, non facit contra Deum, sed præter ipsum. Et ideo per peccata venialia, nullo modo peccata dimissa redeunt.

Ad tertium dicendum, quod beneficium aliquod habet pensari dupliciter. Vno modo ex quantitate ipsius

q. 85. 2. 5
q. 6.

in corpore
te art.

ipſius beneficij. Et ſecundum hoc innocentia eſt ma-
 ius Dei beneficium, quàm penitentiã, quæ dicitur ſe-
 cunda tabula poſt naufragium*. Alio modo poteſt
 penſari beneficium ex parte recipientis, qui minus
 eſt dignus, & ſic magis ſit ſibi gratia: unde & ipſe
 magis eſt ingratus, ſi contemnat. Et hoc modo be-
 neficium remiſſionis culpæ eſt maius, in quantum
 præſtatur totaliter indigno: & idè ex hoc ſequi-
 tur maior ingratitudo.

ut dicitur
 eſt q 84.
 art. 6.

ARTIC. III.

*Utrum per ingratitudinem peccati ſequentis conſur-
 gat tantus reatus, quantum fuerat pecca-
 torum prius dimiſſorum?*

AD tertium ſic proceditur. Videtur, quòd per
 ingratitudinem peccati ſequentis conſurgat tã-
 tus reatus, quantum fuerat peccatorum prius dimiſ-
 ſorum. Quia ſecundum magnitudinem peccati eſt
 magnitudo beneficij, quo peccatum remittitur, &
 per conſequens magnitudo ingratitudinis, qua hoc
 beneficium contemnitur. Sed ſecundum quantita-
 tem ingratitudinis, eſt quantitas reatus conſequen-
 tis. Ergo tantus eſt reatus, qui conſurgit ex ingra-
 titudine ſequentis peccati, quantum fuit reatus omnium
 præcedentium peccatorum.

527
 4. d. 22. q. 1.
 1. art. 20
 qu. 3.

¶ 2 Præterea, Magis peccat qui Deum offendit,
 quam qui offendit hominem. Sed ſeruus manuſſus
 ab aliquo domino, reducitur in eandem ſeruitutem,
 à qua prius fuit liberatus, vel etiam in grauiorem.
 Ergo multo magis ille, qui contra Deum peccat poſt
 liberationem à peccato, reducitur in tantum reatum
 pœnæ, quantum primo habuerat.

¶ 3 Præterea, Matth. 18. dicitur, quòd iratus Do-
 minus tradidit eum (cui replicantur peccata dimiſ-
 ſa, propter ingratitudinem) tortoribus quoaduſque
 redderet vniuerſum debitum. Sed hoc non eſſet niſi
 conſurgeret ex ingratitudine tantus reatus, quantum
 fuit omnium præteritorum peccatorum. Ergo æqualis
 reatus per ingratitudinem redit.

SED

SED contra est, quòd dicitur Deut. 25. Pro mēsurā peccati erit & plagatū modus. Ex quo patet, quòd ex paruo peccato non confurgit magnus reatus. Sed quandoque peccatum mortale sequens, est multo minus quolibet peccatorum prius dimissorum. Non ergo ex peccato sequenti redit tantus reatus, quantum fuit peccatorum prius dimissorum.

art. 1. hu
ius quas.

RESPONDEO dicendum, quòd quidam dixerunt, quòd ex peccato sequenti propter ingratitude[m] confurgit tantus reatus, quantum fuit reatus peccatorum prius dimissorum super reatū proprium huius peccati. Sed hoc non est necessarium: quia sicut supra dictū est †, reatus præcedentium peccatorum non redit per peccatum sequens, in quantum sequebatur ex actibus præteritorum peccatorum; sed in quantum consequitur actum sequentis peccati. Et idè oportet, quòd quantitas reatus redeuntis sit secundum grauitatem peccati subsequenti. Potest autem contingere, quòd grauitas peccati subsequenti adæquetur grauitati omnium peccatorum præcedentium. Sed hoc non semper est necesse, siue loquamur de grauitate eius, quam habet ex sua specie (cum quandoque peccatum sequens sit fornicatio simplex, peccata verò præterita fuerunt adulteria, vel homicidia seu sacrilegia); siue etiam loquamur de grauitate, quam habet ex ingratitude annexa. Non enim oportet, quòd quantitas ingratitude sit absolute æqualis quātitati beneficii suscepti, cuius quātitas attenditur secundū quātitatē peccatorum prius dimissorū. Coningit enim quòd contra idem beneficium vnus est multum ingratus vel secundū intensiōnem contemptus beneficii, vel secundum grauitatem culpæ contra benefactorē commissæ; alius autē parū, vel quia minus contemnit, vel quia minus contra benefactorem agit. Sed proportionaliter quantitas ingratitude adæquatur quātitati beneficii: supposito enim æquali contemptu beneficii, vel offensa benefactoris, tanto erit grauior ingratitude, quanto

be.

beneficium fuit maius. Vnde manifestum est, quod non est necesse, quod propter ingratitude[m], semper per peccatum sequens redeat tantus reatus, quantum fuit præcedentium peccatorum: sed necesse est quod proportionaliter quâto peccata prius dimissa, fuerunt plura & maiora, tanto redeat maior reatus per qualecumque sequens mortale peccatum.

Ad primum ergo dicendum, quod beneficium remissionis culpæ respicit quantitatem absolutam, secundum quantitatem peccatorum prius dimissorum. Sed peccatum ingratitude[m] non respicit quantitatem absolutam secundum quantitatem beneficij, sed secundum quantitatem contemptus vel offensæ: vt dictum est †. Et ided ratio non sequitur. *in corpore art.*

Ad secundum dicendum, quod etiam seruus manumissus non reducitur in pristinam seruitutem pro qualicumque ingratitude[m], sed pro aliqua graui.

Ad tertium dicendum, quod illi cui peccata dimissa replicantur propter subsequentem ingratitude[m], redit vniuersum debitum, in quantum quantitas peccatorum præcedentium proportionaliter inuenitur in ingratitude[m] subsequenti, non autem absolute: vt dictum est*.

ARTIC. I V.

Vtrum ingratitude, ratione cuius sequens peccatum facit redire peccata prius dimissa, sit speciale peccatum?

529

2. 2. qu. 107. a. 2. ad 1. et 4 d. 22. q. 1 a. 3. q. 3. ca. 5. non remote à pr. 20. 5. de inuen. fo. 4 ante fin. lib.

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod ingratitude, ratione cuius sequens peccatum facit redire peccata prius dimissa, sit speciale peccatum. Retributio enim gratiarum pertinet ad contra passum, quod requiritur in iustitia: vt patet per Philosophum* in libro quinto Ethicorum. Sed iustitia est specialis virtus. Ergo ingratitude est speciale peccatum.

¶ 2 Præterea*, Tullius in 2. Rhetor. ponit quod gratia est specialis virtus. Sed ingratitude opponitur gratiæ. Ergo ingratitude est speciale peccatum.

¶ 3 Præ-

Præterea, Specialis effectus à speciali causa procedit. Sed ingratitude habet specialem effectum, scilicet quod facit aliquando redire peccata prius dimissa. Ergo ingratitude est speciale peccatum.

SED contra, illud quod consequitur omnia peccata, non est speciale peccatum. Sed per quodcumque peccatum mortale aliquis efficitur Deo ingratus; ut ex præmissis patet. Ergo ingratitude non est speciale peccatum.

av. 2. hu-
ius ques.

RESPONDEO dicendum, quod ingratitude peccantis quandoque est speciale peccatum, quandoque autem non: sed est circumstantia generaliter consequens omne peccatum mortale, quod contra Deum committitur. Peccatum enim speciem recipit ex intentione peccantis: unde ut Philof. dicit 5. Ethic.

et 2. non
remotè à
pr. 10. 5.

Ille qui mechatur, ut furetur, magis est fur, quam mæchus. Si igitur aliquis peccator in contemptum Dei & suscepti beneficii aliquod peccatum committat, illud peccatum trahitur ad speciem ingratitude. Et hoc modo ingratitude peccantis, est speciale peccatum. Si verò aliquis intendens aliquod peccatum committere (puta homicidium, aut adulterium) non retrahatur ab hoc propter hoc quod pertinet ad Dei contemptum: ingratitude non erit speciale peccatum, sed trahetur ad speciem alterius peccati, sicut circumstantia quædam. Ut autem August. dicit in libro de natura & gratia, non omne peccatum est ex contemptu, & tamen in omni peccato Deus contemnitur in suis præceptis. Unde manifestum est, quod ingratitude peccantis quandoque est speciale peccatum; sed non semper. Et per hoc patet responsio ad obiecta. Nam primæ rationes concludunt quod ingratitude secundum se sit quædam species peccati. Ultima autem ratio concludit, quod ingratitude secundum quod invenitur in omni peccato, non sit speciale peccatum.

cap 29. 10
mo 7.